

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Гуцько І. Ю.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського рівня)
за спеціальністю 016 – Спеціальна освіта. Логопедія*

Науковий керівник: Мірошніченко О. А.

доктор психологічних наук, доцент,

*професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління*

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Інклюзивна освіта стає дедалі важливішою складовою сучасної системи освіти. Вона передбачає створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах разом з їхніми ровесниками. У цьому контексті особливої уваги заслуговує підготовка майбутніх учителів-логопедів, які мають відігравати ключову роль у забезпеченні якісної інклюзивної освіти. Формування понятійно-категоріального апарату дослідження є необхідним для забезпечення чіткості та однозначності у трактуванні ключових термінів та понять, що використовуються у вивченні проблеми готовності майбутніх учителів-логопедів до роботи в умовах інклюзії. Тож розглянемо підходи до трактування поняття «учитель-логопед», «логопедична робота», «психолого-педагогічна компетенція», «професійна готовність» та «інклюзивна освіта». Мова є однією з ключових психічних функцій людини. Розвиток мовлення сприяє формуванню вищих когнітивних функцій та навичок абстрактного мислення. Опанування мовленнєвими навичками створює умови для унікальних соціальних взаємодій, що дозволяє дитині краще сприймати та розуміти навколишній світ, вдосконалюючи способи його відображення. Мовленнєві розлади негативно впливають на загальний психічний розвиток дитини, відбиваючись на її діяльності та поведінці. Тяжкі мовленнєві порушення можуть впливати на інтелектуальний розвиток, особливо на формування вищих рівнів когнітивної діяльності, через тісний зв'язок між мовою та мисленням. Обмеженість мовленнєвого спілкування може вплинути на формування особистості дитини, викликати психічне розшарування та особливості в емоційно-вольовій сфері, сприяти розвитку негативних рис характеру, таких як сором'язливість, нерішучість, замкнутість, негативізм та почуття неповноцінності. Усе це негативно

позначається на засвоєнні навичок читання та письма, загальному успіху та виборі професії. Завдання логопеда – допомогти дитині подолати мовленнєві розлади, забезпечивши її повноцінний та всебічний розвиток

Сучасна українська освіта орієнтується на принципи інклюзії, що передбачає рівний доступ до якісної освіти для всіх здобувачів, незалежно від індивідуальних особливостей їхнього розвитку. Особливої актуальності набуває підготовка фахівців, здатних ефективно працювати в інклюзивному середовищі. У цьому контексті важливою постає проблема формування готовності майбутніх учителів-логопедів до професійної діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами.

Зміни в законодавстві України, зокрема ухвалення Закону «Про освіту» [1], «Про повну загальну середню освіту» та оновлення Концепції «Нова українська школа» [2], зумовлюють потребу в кадрах, які мають не лише високий рівень логопедичної компетентності, а й володіють знаннями з інклюзивної педагогіки, вмінням працювати в команді фахівців, використовувати індивідуально орієнтовані підходи у навчанні та корекції.

Метою дослідження є проаналізувати теоретичні та методичні засади формування готовності майбутніх учителів-логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища, визначити основні компоненти готовності та запропонувати шляхи її формування у процесі професійної підготовки.

Готовність учителя-логопеда до інклюзивного навчання є складним інтегративним утворенням, яке охоплює такі компоненти: когнітивний (знання з інклюзивної освіти, логопедії, спеціальної педагогіки); мотиваційний (усвідомлення соціальної значущості професії, бажання допомагати дітям з ООП); операційно-діяльнісний (уміння застосовувати ефективні методи навчання та корекції); рефлексивний (здатність до самоаналізу, саморозвитку, корекції власної діяльності).

Особливостями підготовки майбутніх учителів-логопедів є інтеграція дисциплін [3] (логопедія, інклюзивна освіта, нейропсихологія); практична підготовка в умовах інклюзивних закладів; використання інтерактивних методів (кейс-методи, тренінги, моделювання інклюзивних ситуацій); розвиток емоційного інтелекту та навичок толерантного спілкування [4].

До ефективних шляхів формування готовності належать: створення освітнього середовища, що моделює інклюзивну практику [5]; тьюторський супровід студентів під час проходження практики; запровадження курсів з інклюзивного менеджменту, логопсихології; залучення студентів до волонтерських ініціатив; проведення майстер-класів, зустрічей з фахівцями-практиками [6].

Узагальнюючи, зазначимо, що готовність майбутніх логопедів до інклюзивної освіти повинна формуватися комплексно, через оновлення змісту професійної підготовки, активне залучення студентів до практико-

орієнтованого навчання, розвиток професійно значущих якостей особистості. Це забезпечить ефективну підтримку дітей з ООП у сучасній школі [7].

Література:

1. Закон України «Про освіту» : із змінами і доповненнями станом на 2023 рік. Київ : Офіц. вид. Верховної Ради України, 2023. 112 с.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. Київ : КМУ, 2016. 28 с.
3. Андрєєва Н. І. Інклюзивна освіта: сутність, зміст, організація : навч. посіб. Київ : Слово, 2017. 248 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ : Наук. світ, 2021. 164 с.
5. Кузнецова С. В. Теоретико-методологічні засади підготовки логопеда до інклюзивного навчання . Суми : СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 204 с.
6. Савченко О. Я. Педагогічна майстерність учителя. Київ : Генеза, 2018. 320 с.
7. Шиян Р. Б. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів у контексті інклюзивної освіти. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 216 с.